

НАУКОВА РОБОТА

Тема: «Вплив монетарної та фіскальної політики держави на конкурентоспроможність суб'єктів малого підприємництва в Україні»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. МАЛЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	6
РОЗДІЛ 2. МОНЕТАРНА І ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК СТИМУЛЮЮЧІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ...	12
РОЗДІЛ 3. РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОНЕТАРНОЇ ТА ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....	21
ВИСНОВКИ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31
ДОДАТКИ	34
АНОТАЦІЯ	39

ВСТУП

Актуальність. На сьогоднішній день підприємницька діяльність є одним з основних чинників економічного зростання країни. При цьому характерною ознакою сучасної ринкової економіки є існування, взаємодія та оптимальне співвідношення суб'єктів малого, середнього та великого підприємництва. Особливого значення для економіки більшості країн світу набуває мале підприємництво, оскільки малі підприємства займають основну частку від усіх підприємств, а в деяких країнах – також основну питому вагу у структурі ВВП та забезпечують значну частину робочих місць.

Слід зазначити, що в період економічної кризи найбільш вразливими є суб'єкти малого підприємництва. Це означає, що фінансова стійкість малого підприємства в умовах кризи залежить, насамперед, від рівня його конкурентоспроможності. Одними з найбільш розповсюджених важелів державного впливу на підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва є монетарна та фіскальна політика.

Ступінь наукової розробки. Дослідженню проблеми державної монетарної і фіскальної політики або підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва присвячені наукові праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених: І.А. Ломачинської [1; 6]; В.М. Лисюка, Н.Л. Шлафман, Т.О. Журавльової [2]; М.О. Єдуш [3]; Є.І. Масленнікова [4-6]; А.О. Мумладзе [6]; Д.В. Васильєвої [7]; Ольвінської Ю.О. [8]; Терещенко С.А. [9]; Р. Кантильйона, А. Маршала, С. Сімсонді, Й. Шумпетера, Ф. Хайекта та інших.

Відсутність дослідження впливу та взаємозв'язку монетарної і фіскальної політики держави та конкурентоспроможності малих підприємств є основною невирішеною проблемою науковців.

Об'єктами дослідження є суб'єкти малого підприємництва, а також державна монетарна й фіскальна політика.

Предметом дослідження є вплив монетарних і фіскальних інструментів держави як стимулюючого чиннику розвитку конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва.

Метою роботи є дослідження шляхів оптимізації монетарної та фіскальної політики держави з метою стимулювання підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва в Україні.

Основними завданнями наукової роботи є:

- обґрунтування конкурентоспроможності малих підприємств як одного з основних чинників розвитку національної економіки;
- оцінювання поточного стану розвитку малого підприємництва в Україні;
- доведення впливу монетарної та фіскальної політики на ефективність розвитку конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва;
- аналіз ефективності та розробка шляхів оптимізації монетарної та фіскальної політики України з позиції підвищення конкурентоспроможності малих підприємств.

У науковій роботі були використані наступні загальнонаукові і специфічні **методи дослідження**: аналіз і синтез, індукція і дедукція, узагальнення, порівняння, діалектичний метод, економічне моделювання.

Інформаційну та теоретичну базу роботи склали: наукові періодичні видання за проблематикою дослідження; нормативно-правові акти, зокрема: податкове та бюджетне законодавство України, законодавство щодо державного регулювання малого підприємництва в Україні; а також інформаційно-аналітичні дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України та Національного банку України.

Структура роботи. Наукова робота містить: вступ, 3 розділи, висновки, список використаних джерел, 4 додатки, анотацію.

Практичне значення отриманих результатів. Окремі результати цього дослідження були апробовані у статтях фахових видань: «Оптимізація податкових платежів та її вплив на рівень доходів державного бюджету»

(Економіка. Фінанси. Право, 2019, № 5/2) [4], «Економічний потенціал України та шляхи його реалізації» (Економіка. Фінанси. Право, 2020, № 1/1) [10], «Людський капітал країни та вплив на його розвиток державної податкової політики» (Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління, 2020, том 19, вип. 2 (45)) [5]; доповідалися на ІХ Міжнародному круглому столі «Актуальні соціально-економічні та правові проблеми розвитку України та її регіонів» (Одеса, 27 квітня 2018 р.) у вигляді тез доповіді «Взаємозв'язок проблеми оподаткування та економічного зростання» [11], на Інтернет-конференції «Розвиток фінансових відносин суб'єктів господарювання в умовах динамічного зовнішнього середовища» (Житомир, 15 листопада 2018 р.) у вигляді тез доповіді «Вплив дефляції та від'ємної облікової ставки на економічне зростання країни» [12].

Ключові слова: монетарна політика, відсоткова ставка, фіскальна політика, податкове навантаження, суб'єкти малого підприємництва.

РОЗДІЛ 1. МАЛЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

На сьогоднішній день у чинному законодавстві України не існує чіткого визначення поняття «мале підприємство». Так, у Господарському кодексі України (ГКУ) та Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» наведено два різних підходи щодо розмежування малих підприємств від інших. Слід зазначити, що в обох нормативно-правових актах окремо виділяються мікропідприємства (з економічної точки зору мікропідприємства та малі підприємства доцільно об'єднувати в єдину категорію «мале підприємство»).

Відповідно до ч. 3 ст. 55 ГКУ до суб'єктів малого підприємництва належить:

– фізичні особи підприємці (ФОП), річний дохід яких за звітний період (календарний рік) від будь-якої діяльності не перевищує 10 млн. євро (2 млн. євро – суб'єкти мікропідприємництва) за середньорічним курсом Національного банку України (НБУ) та середньорічна кількість працівників не перевищує 50 осіб (10 осіб – суб'єкти мікропідприємництва);

– юридичні особи, річний дохід яких за звітний період (календарний рік) від будь-якої діяльності не перевищує 10 млн. євро (2 млн. євро – суб'єкти мікропідприємництва) за середньорічним курсом Національного банку України (НБУ) та середньорічна кількість працівників не перевищує 50 осіб (10 осіб – суб'єкти мікропідприємництва) [13, ст. 55.3].

Відповідно до ч. 2 ст. 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» малими вважаються підприємства, які відповідають щонайменше двом з трьох критеріїв:

– балансова вартість активів до 4 млн. євро (350 тис. євро – мікропідприємства) за середньорічним курсом НБУ;

– річний чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) до 8 млн. євро (700 тис. євро – мікропідприємства) за середньорічним курсом НБУ;

– середньорічна кількість працівників до 50 осіб (10 осіб – мікропідприємства) [14, ст. 2.2].

Основні засади державного регулювання малого підприємництва в Україні встановлені ст. 3-4 Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні».

Державна політика у сфері розвитку малого підприємництва здійснюється з метою:

- створення умов для розвитку суб'єктів малого підприємництва;
- забезпечення підвищення рівня конкурентоспроможності малих підприємств;
- стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності малого підприємництва;
- сприяння просуванню вироблених малими підприємствами товарів, робіт і послуг, а також результатів інтелектуальної діяльності на внутрішній та зовнішній ринок;
- забезпечення зайнятості населення шляхом державної підтримки підприємницької ініціативи громадян [15, ст. 3.1].

Державна політика у сфері розвитку малого підприємництва ґрунтується на наступних принципах:

- ефективність підтримки малих підприємств;
- доступність отримання малими підприємствами державної підтримки;
- забезпечення участі представників суб'єктів малого підприємництва, громадських організацій, що представляють інтереси малих підприємства, а також у формуванні та реалізації державної політики у цій сфері;
- створення рівних можливостей для доступу суб'єктів малого підприємництва, які відповідають вимогам, що передбачені загальнодержавними, регіональними й місцевими програмами розвитку малого підприємництва, до участі у виконанні таких програм та для отримання державної підтримки;

- ефективність використання бюджетних коштів, передбачених для виконання програм розвитку малого підприємництва;
- відкритість та прозорість проведення процедур надання державної підтримки суб'єктам малого підприємництва;
- доступність об'єктів інфраструктури підтримки малого підприємництва для всіх підприємств, що згідно з чинним законодавством відповідають ознакам суб'єктів малого підприємництва [15, ст. 3.2].

Державна політика у сфері розвитку малого підприємництва здійснюється за наступними напрямками:

- вдосконалення та спрощення обліку на малих підприємствах в цілях оподаткування;
- впровадження спрощеної системи обліку, звітності та оподаткування для суб'єктів малого підприємництва;
- залучення малих підприємств до виконання науково-технічних та соціально-економічних програм, здійснення постачання продукції (товарів, робіт, послуг) для державних і регіональних потреб;
- забезпечення державної фінансової підтримки суб'єктів малого підприємництва шляхом впровадження державних програм кредитування малих підприємств тощо;
- сприяння розвитку інфраструктури підтримки суб'єктів малого підприємництва та інші [15, ст. 4].

За даними Державної служби статистики України, у 2019 році мале підприємництво в Україні характеризується наступними статистичними показниками:

- кількості суб'єктів малого підприємництва (табл. 1.1);
- обсягів реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) суб'єктами малого підприємництва (табл. 1.2);
- обсяги доданої вартості, створеної суб'єктами малого підприємництва (табл. 1.3);

– кількості зайнятих працівників на суб'єктах малого підприємництва (табл. 1.4).

Таблиця 1.1

Показники кількості суб'єктів малого підприємництва в Україні в 2019 році:

Показник	Значення
Кількість суб'єктів малого підприємництва (у т.ч. мікропідприємництва), одиниць	1922978
– з них суб'єктів підприємництва первинного сектору економіки ¹ , одиниць	74591
– з них суб'єктів підприємництва вторинного сектору економіки ² , одиниць	170569
– з них суб'єктів підприємництва третинного сектору економіки ³ , одиниць	1677818
Частка суб'єктів малого підприємництва (у т.ч. мікропідприємництва), %	99,1

¹ – сільське (лісове, рибне) господарство та добувна промисловість

² – переробна промисловість та будівництво

³ – сфера послуг

Джерело: складено авторами на основі даних [16]

Таблиця 1.2

Показники обсягів реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) суб'єктами малого підприємництва в Україні в 2019 році:

Показник¹	Значення
Обсяги реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) суб'єктами малого підприємництва (у т.ч. мікропідприємництва), млрд. грн.	2698,2
Частка обсягу реалізованої продукції суб'єктами малого підприємництва (у т.ч. мікропідприємництва), %	25,6

¹ – обсяги реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на суб'єктах малого підприємництва в розрізі окремих секторів економіки визначити неможливо через конфіденційність даних окремих секцій згідно КВЕД-2010

Джерело: складено авторами на основі даних [16]

Таблиця 1.3

Показники обсягів доданої вартості, створеної суб'єктами малого підприємництва в Україні в 2019 році:

Показник¹	Значення
Обсяги доданої вартості, створеної суб'єктами малого підприємництва (у т.ч. мікропідприємництва), млрд. грн.	791,8
Частка обсягу доданої вартості, створеної суб'єктами малого підприємництва (у т.ч. мікропідприємництва), %	26,6

¹ – обсяги доданої вартості, створеної суб'єктами малого підприємництва в розрізі окремих секторів економіки визначити неможливо через конфіденційність даних окремих секцій згідно КВЕД-2010

Джерело: складено авторами на основі даних [16]

Показники кількості зайнятих працівників на суб'єктах малого підприємництва в Україні в 2019 році:

Показник ¹	Значення
Кількість зайнятих працівників на суб'єктах малого підприємництва (у т.ч. мікропідприємництва), осіб	4319757
Частка зайнятих осіб на суб'єктах малого підприємництва (у т.ч. мікропідприємництва), %	47,9

¹ – кількість зайнятих працівників на суб'єктах малого підприємництва в розрізі окремих секторів економіки визначити неможливо через конфіденційність даних окремих секцій згідно КВЕД-2010

Джерело: складено авторами на основі даних [16]

Динаміку змін показників, пов'язаних з малим підприємництвом в Україні протягом 2010-2019 рр. (2013-2019 рр. для показників обсягів доданої вартості) наведено у:

– додатку А (показники кількості суб'єктів малого підприємництва в Україні);

– додатку Б (показники обсягів реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) суб'єктами малого підприємництва в Україні);

– додатку В (показники обсягів доданої вартості, створеної суб'єктами малого підприємництва в Україні);

– додатку Г (показники кількості зайнятих працівників на суб'єктах малого підприємництва в Україні).

Аналізуючи дані табл. 1.1-1.4 та додатків А-Г, слід зазначити, що:

– майже всі суб'єкти господарювання в Україні (понад 99%) є суб'єктами малого підприємництва;

– переважна більшість суб'єктів малого підприємництва в Україні (понад 87%) є суб'єктами підприємництва третинного сектору економіки (сфери послуг);

– понад чверть загальних обсягів реалізованої продукції, а також створеної доданої вартості в Україні приходить на суб'єкти малого підприємництва;

– майже половина зайнятого населення України (близько 48%) працевлаштована на суб'єктах малого підприємництва;

– питома вага обсягів реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), створеної доданої вартості, а також кількості зайнятих осіб на суб'єктах малого підприємництва протягом останніх років має тенденцію до підвищення (є характерною ознакою для більшості країн світу із ринковою економікою).

Отже, мале підприємництво в Україні має ключове значення для економіки країни, що потребує додаткової державної підтримки малих підприємств.

РОЗДІЛ 2. МОНЕТАРНА І ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК СТИМУЛЮЮЧІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Одними з найбільш поширених форм державного впливу на розвиток та підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва є монетарна (грошово-кредитна) та фіскальна (бюджетно-податкова) політика.

Монетарна політика – форма впливу держави на економіку країни (у т.ч. на підвищення конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва), яка передбачає застосування урядом монетарних інструментів для регулювання національної економіки шляхом впливу на грошову пропозицію. Складовими монетарної політики є грошова і кредитна політика [10, с. 7].

Основними цілями монетарної політики в широкому розумінні є:

- контроль за обсягом грошової маси в країні;
- встановлення купівельної спроможності національної грошової одиниці на економічно обґрунтованому рівні (з урахуванням інтересів усіх суб'єктів національної економіки);
- розширення системи фінансових ринків в країні;
- забезпечення стійкості фінансового сектору економіки шляхом підтримання ліквідності банків;
- забезпечення платоспроможності держави на достатньому рівні та інші [17, с. 25].

При цьому кінцевою довгостроковою метою грошово-кредитної політики є збільшення реального ВВП до потенційного рівня, досягнення оптимального рівня інфляції, а також усунення циклічного безробіття.

З точки зору розвитку та підвищення конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва основним напрямом державного впливу шляхом монетарної політики є облікова ставка.

Облікова ставка – монетарний інструмент грошово-кредитної політики, за допомогою якого центральним банком здійснюється регулювання вартості кредитних ресурсів [12, с. 97].

Економічна сутність облікової ставки полягає у її встановленні на такому рівні, який одночасно:

1) є достатньо низьким для стимулювання підприємницької активності за рахунок низьких відсоткових ставок за кредитами та позиками;

2) є достатньо високим для запобігання т. з. «перегріву економіки» через надмірну підприємницьку активність та, як наслідок, стримування інфляційних процесів.

В залежності від цілей застосування державна монетарна політика буває трьох типів:

1) стимулююча (політика т. з. «дешевих грошей», монетарна експансія) – спрямована на збільшення грошової маси, зниження відсоткових ставок з метою стимулювання виробництва. Така політика є доцільною в умовах економічної кризи за дефляції чи низьких темпах інфляції;

2) стримуюча (політика т. з. «дорогих грошей», монетарна рестрикція) – спрямована на обмеження грошової маси, підвищення відсоткових ставок з метою стримування інфляції. Як правило, таку політику центральний банк проводить в умовах т. з. «перегріву економіки». Проте, в короткостроковому періоді стримуюча монетарна політика може бути доцільною і в умовах економічної кризи – за умов високих темпів інфляції [18, с. 211–212];

3) комбінована (рівноважна) – передбачає встановлення помірної облікової ставки, застосовується за звичайної економічної кон'юнктури (помірні темпи економічного зростання, помірний рівень інфляції тощо).

Слід зазначити, що розвитку та підвищенню конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва найбільше сприяє стимулююча монетарна політика.

Дослідження поточної грошово-кредитної політики України передбачає співставлення показників темпів інфляції та рівня облікової ставки НБУ. Темпи інфляції в Україні протягом 2019-2020 рр. наведено у табл. 2.1; рівня облікової ставки НБУ за аналогічний період – у табл. 2.2.

Таблиця 2.1

Темпи інфляції в Україні (2019-2020 рр.)

Період	Темпи інфляції, %	Темпи інфляції у річному вимірі, %
Січень 2019	1,0	9,2
Лютий 2019	0,5	8,8
Березень 2019	0,9	8,6
Квітень 2019	1,0	8,8
Травень 2019	0,7	9,6
Червень 2019	-0,5	9,0
Липень 2019	-0,6	9,1
Серпень 2019	-0,3	8,8
Вересень 2019	0,7	7,5
Жовтень 2019	0,7	6,5
Листопад 2019	0,1	5,1
Грудень 2019	-0,2	4,1
Січень 2020	0,2	3,2
Лютий 2020	-0,3	2,4
Березень 2020	0,8	2,3
Квітень 2020	0,8	2,1
Травень 2020	0,3	1,7
Червень 2020	0,2	2,4
Липень 2020	-0,6	2,4
Серпень 2020	-0,2	2,5
Вересень 2020	0,5	2,3
Жовтень 2020	1,0	2,6
Листопад 2020	1,3	3,8
Грудень 2020	0,9	5,0

Джерело: складено авторами на основі даних [16]

Таблиця 2.2

Облікова ставка НБУ (2019-2020 рр.)

Період	Облікова ставка НБУ, %
01.01.2019 – 25.04.2019	18,0
26.04.2019 – 18.07.2019	17,5
19.07.2019 – 05.09.2019	17,0
06.09.2019 – 24.10.2019	16,5
25.10.2019 – 12.12.2019	15,5
13.12.2019 – 30.01.2020	13,5
31.01.2020 – 12.03.2020	11,0
13.03.2020 – 23.04.2020	10,0
24.04.2020 – 11.06.2020	8,0
12.06.2020 – 31.12.2020	6,0

Джерело: складено авторами на основі даних [19]

Аналізуючи динаміку темпів інфляції та рівня облікової ставки НБУ протягом 2019-2020 рр., слід зазначити, що:

– інфляція в Україні за досліджуваний період у річному вимірі не перевищувала граничний поріг помірною рівня (10%);

– облікова ставка НБУ у досліджуваному періоді мала тенденцію до зниження;

– протягом 2019 року облікова ставка НБУ суттєво перевищувала темпи інфляції, наприкінці 2020 року поточний рівень облікової ставки майже збігається з інфляцією, як за рахунок суттєвого зниження облікової ставки, так і за рахунок прискорення інфляції.

Таким чином, заходи НБУ щодо істотного зниження облікової ставки свідчать про проведення стимулюючої монетарної політики. Це призводить до зниження відсоткових ставок за кредитами, що сприяє підвищенню підприємницької активності та, як наслідок, підвищенню конкурентоспроможності малого підприємництва в цілому.

Фіскальна політика – форма впливу держави на економіку країни (у т.ч. на підвищення конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва), яка спрямована на застосування урядом фіскальних інструментів (головним чином, регулювання податкових ставок та бюджетних видатків). Складовими фіскальної політики є податкова та бюджетна політика [10, с. 7].

Основною метою податково-бюджетної політики держави є забезпечення максимізації бюджетних надходжень з метою подальших їх витрачання на підтримання макроекономічної стабільності в країні.

На розвиток та підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва безпосередній вплив здійснює як податкова, так і бюджетна державна політика:

– податкова політика – стимулювання підприємницької активності в країні шляхом застосування податкових пільг для суб'єктів малого підприємництва;

– бюджетна політика – розподіл державних видатків, спрямованих на розвиток та підвищення конкурентоспроможності малих підприємств.

Податкова політика – діяльність уряду у сфері встановлення, нормативно-правового регулювання та організації стягнення податків і зборів до державного бюджету усіх рівнів [4, с. 32].

Залежно від економічних чинників, держава реалізує один з трьох типів податкової політики:

- фіскальний (високий рівень податкових ставок);
- регулюючий (низький рівень податкових ставок);
- комбінаційний (рівноважний) (середній рівень податкових ставок) [11, с. 116-117].

Фіскальний тип податкової політики враховує, насамперед, фіскальні інтереси держави та передбачає високий рівень податкового навантаження на платників податків, що не сприяє підприємницькій активності і, як наслідок, не призводить до розвитку та підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва. При цьому у випадку високого рівня тіньової економіки (що є характерним для України) така податкова політика не забезпечує максимізацію доходів державного бюджету [4, с. 32; 11, с. 116].

Регулюючий тип податкової політики найбільше враховує інтереси платників податків через низький рівень податкового навантаження. З одного боку така податкова політика сприяє розвитку та підвищенню конкурентоспроможності малих підприємств, проте низькі податкові ставки також призводять до зниження надходження до державного бюджету. Зменшення бюджетних надходжень обмежує можливість держави здійснювати фінансування державних програм, спрямованих на підтримку малого підприємництва в країні.

Комбінаційний (рівноважний) тип податкової політики характеризується поєднанням інтересів різних суб'єктів національної економіки та за звичайної економічної кон'юнктури вважається найбільш ефективним типом податкової політики (у т.ч. в частині стимулювання розвитку та підвищенню конкурентоспроможності малих підприємств).

Аналізуючи чинну податкову політику України з точки зору розвитку конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва, слід звернути увагу, в першу чергу, на наступні групи податків та платежів (які займають найбільш велику питому вагу саме для малого підприємства):

1) т. з. «прибуткові» податки – податок на прибуток підприємств та єдиний податок;

2) податки та платежі податкового характеру, базою стягнення яких є заробітна плата працівників – податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), військовий збір (ВЗ) та єдиний соціальний внесок (ЄСВ);

3) податок на додану вартість (ПДВ).

Згідно з чинним податковим законодавством України прибуток (доходи) суб'єктів господарювання оподатковуються наступними податками:

1) для юридичних осіб:

– податком на прибуток підприємств (базова ставка 18%) – у випадку загальної системи оподаткування. Малі підприємства цей податок сплачують, як правило, у двох випадках: вид діяльності підприємства не дозволяє застосовувати спрощену систему оподаткування (зокрема, мікрофінансові установи); застосування спрощеної системи оподаткування можливе, проте не є економічно доцільним [20, ст. 136];

– єдиним податком (III-IV групи платників податку) (ставки податку встановлюються органами місцевого самоврядування) – у випадку спрощеної системи оподаткування. Для суб'єктів малого підприємництва саме цей податок є більш розповсюдженим [20, ст. 293].

2) для ФОП:

– ПДФО (базова ставка 18%) – у випадку загальної системи оподаткування. Для ФОП ця система оподаткування у більшості випадків не є вигідною та застосовується рідко [20, ст. 167, 177];

– єдиним податком (I-III групи платників податку) – у випадку спрощеної системи оподаткування. Переважна більшість ФОП застосовують саме цю систему оподаткування [20, ст. 293].

Основною перевагою чинної методики оподаткування прибутку (доходів) суб'єктів малого підприємництва є можливість застосування спрощеної системи оподаткування, що в більшості випадків істотно знижує податковий тягар та, як наслідок, здійснює позитивний вплив на конкурентоспроможність суб'єктів малого підприємництва.

Головний недолік поточної моделі оподаткування прибутку (доходів) суб'єктів малого підприємництва полягає у відсутності податкових пільг у випадку застосування загальної системи оподаткування.

Оподаткування найманих працівників здійснюється наступними податками й платежами:

- ПДФО (базова ставка 18%);
- ВЗ (1,5%) – цей збір фактично є частиною ПДФО, так як надходження зараховуються до загального фонду Державного бюджету України;
- ЄСВ (22%) – відповідно до Податкового кодексу України (ПКУ) не є податком чи збором та не входить до системи оподаткування. Проте, через загальнообов'язковість його сплати фактично є платежем податкового характеру (наявність ЄСВ призводить до істотного збільшення зобов'язань суб'єктів господарювання, зокрема суб'єктів малого підприємництва).

Іншим податком, що займає суттєву частку у структурі податкових зобов'язань суб'єктів малого підприємництва є ПДВ (базова ставка 20%). Слід зазначити, що розділом XIV ПКУ «Спеціальні податкові режими» передбачено можливість реєстрації суб'єкта господарювання як неплатника ПДВ у випадку застосування спрощеної системи оподаткування. При цьому в окремих випадках, зокрема для третьої групи платників єдиного податку, від статусу платника ПДВ залежить ставка єдиного податку.

Бюджетна політика – складова фіскальної політики держави, яка спрямована на оптимізацію розподілу бюджетних засобів з метою фінансування державних програм і заходів, а також забезпечення макроекономічної стабілізації в країні.

В Україні державна підтримка розвитку малого підприємництва здійснюється Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. При цьому фінансування підвищення конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва в Україні зводиться до виконання зобов'язань України за участь у програмі ЄС «Конкурентоспроможність підприємств малого та середнього бізнесу (COSME)» (рядок 1201020 видатків Державного бюджету України).

Державні видатки на підвищення конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва в Україні за період 2016-2021 рр. наведено у табл. 2.3:

Таблиця 2.3

**Державні видатки на підвищення конкурентоспроможності суб'єктів
малого підприємництва в Україні (2016-2021 рр.)**

Рік	Обсяги державних витрат на підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва, млн. грн.	Обсяги сукупних видатків Державного бюджету України, млн. грн.	Частка державних витрат на підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва, %
2016	21,039	684883,725	0,0031
2017	37,141	839453,033	0,0044
2018	59,669	985851,822	0,0061
2019	40,699	1075122,088	0,0038
2020 ¹	25,176	1270677,100	0,0020
2021 ¹	24,738	1320152,623	0,0019

¹ – обсяги запланованих державних витрат

Джерело: складено авторами на основі даних [21-23]

Аналізуючи динаміку державних витрат на розвиток та підвищення конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва в Україні, слід зазначити, що:

– обсяги державного фінансування підвищення конкурентоспроможності малих підприємств в Україні є незначними (менше 0,01% від сукупних бюджетних видатків);

– обсяги видатків державного бюджету на підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва в Україні з 2018 року мають тенденцію до зниження як в абсолютному вимірі, так і по відношенню до загальних бюджетних видатків.

Таким чином, основним недоліком чинної бюджетної політики України з точки зору підвищення конкурентоспроможності малих підприємств є незначні обсяги державного фінансування, що гальмує розвиток малого підприємництва в країні.

РОЗДІЛ 3. РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОНЕТАРНОЇ ТА ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Основними цілями реформування державної монетарної та фінансової політики з позиції підвищення конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва в Україні є:

- створення макросередовища, за якого вартість кредитних ресурсів буде насприятливо низькому рівні для зростання підприємницької активності;
- впровадження такої податкової політики, за якої податкове навантаження на суб'єкти малого підприємництва буде відносно низьким;
- оптимізація бюджетної політики держави, за якої передбачатиметься збільшення державних видатків на розвиток та підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва в країні.

Реформування монетарної політики передбачає, насамперед, регулювання облікової ставки. На сьогоднішній день облікова ставка НБУ складає 6% (табл. 2.2), що є найнижчим значенням в історії. Так як облікова ставка майже збігається з темпами інфляції, її встановлення на такому рівні є економічно обґрунтованим заходом. Проте, у більшості розвинених країн світу за помірних темпів інфляції (близько 3-5% на рік) облікова ставка має тенденцію до зниження (в окремих країнах є нульовою чи від'ємною). Основною причиною впровадження таких облікових ставок полягає саме в стимулюванні підприємницької активності за рахунок вигідних умов кредитування. Слід зазначити, що впровадження нульових та від'ємних облікових ставок є доцільним лише для країн із стабільно помірними темпами інфляцією та стабільною економічною системою в цілому. Однак, з метою пожвавлення національної економіки України та зниження ставок за кредитами для підприємців за умов збереження поточних темпів інфляції, доцільним є поступове зниження облікової ставки до рівня в 4%.

Реформування фіскальної політики України передбачає внесення коригувань як у податкову, так і в бюджетну політику.

Основні напрями оптимізації державної податкової політики полягають у реформуванні наступних податків і зборів:

- податок на прибуток підприємств;
- єдиний податок;
- ПДФО;
- ВЗ;
- ПДВ.

Головними недоліками чинної методики стягнення податку на прибуток підприємств з точки зору підвищення конкурентоспроможності малих підприємств є:

– неможливість застосування податкових пільг. На сьогоднішній день, податкові пільги з податку на прибуток підприємств зводяться до трьох випадків звільнення від сплати цього податку відповідно до ст. 142 ПКУ (для малих підприємств із звичайним видом діяльності використати неможливо). Для усунення цього недоліку з метою стимулювання розвитку та підвищення конкурентоспроможності малих підприємств слід впровадити наступні пільгові ставки з податку на прибуток:

1) 14% для підприємств, що відповідно до ч. 2 ст. 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» відповідають критеріям малого підприємства;

2) 10% для підприємств, що відповідно до ч. 2 ст. 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» відповідають критеріям мікропідприємства;

3) у випадку, якщо вид діяльності малого підприємства (чи мікропідприємства) належить до пріоритетних галузей національної економіки України, ставки податку на прибуток мають становити 10% (для малих підприємств) та 7% (для мікропідприємств).

Слід зазначити, що у низці європейських країн діє такий підхід щодо оподаткування прибутків підприємств. Зокрема, в податковому законодавстві Литви застосовується пільгова ставка податку на прибуток у 5% (замість базової ставки 15%) для підприємств, річний дохід яких не перевищує 300 тис. євро та середньорічна кількість працівників не перевищує 10 осіб [24];

– податок на прибуток підприємств стягується за базовою ставкою (18%) як у частині реінвестованого прибутку, так і в частині виведеного прибутку з обороту підприємства. Такий підхід не стимулює підприємців реінвестувати власні прибутки у виробництво. З метою усунення цього недоліку доцільним є оподаткування реінвестованої частини прибутку за нижчою ставкою, ніж частини прибутку, що була виведена з обороту підприємства [5, с. 81].

Слід зазначити, що на сьогоднішній день в Україні існує Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо запровадження податку на виведений капітал на заміну податку на прибуток підприємств» від 16.06.2020 р., відповідно до якого пропонується замінити податок на прибуток підприємств податком на виведений капітал [25]. Згідно з цим законопроектом передбачається оподаткування прибутків підприємств лише у випадку виведення прибутку з обороту підприємств. Головним недоліком такої методики оподаткування є ризику суттєвого зменшення бюджетних надходжень. З метою часткового усунення цього недоліку доцільним є саме оподаткування реінвестованої частини прибутку за нижчою ставкою. Таке нововведення за рахунок нижчої ставки податку на реінвестовану частину прибутку спричинить зниження податкового навантаження на підприємства і, як наслідок, збільшення підприємницької активності та підвищення конкурентоспроможності малих підприємств.

Реформування єдиного податку слід здійснювати в частині критеріїв визначення груп платників цього податку. На сьогоднішній день, відповідно до п. 4 ст. 291 ПКУ до платників єдиного податку третьої групи відносять ФОП та юридичних осіб, річний дохід яких не перевищує 1167 мінімальних заробітних

плат на 1 січня звітного (податкового) року без обмежень щодо кількості найманих працівників [20, ст. 291.4].

Критерії щодо можливості застосування третьої групи платників єдиного податку слід гармонізувати із чинним законодавством щодо визначення критеріїв суб'єктів малого підприємництва. Зокрема, до платників єдиного податку третьої групи доцільно відносити суб'єктів підприємницької діяльності, які відповідають одному з наведених критеріїв:

- ФОП та юридичних осіб, які згідно з ч. 2 ст. 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» є мікропідприємствами (суб'єктами мікропідприємництва);

- ФОП та юридичних осіб, які згідно з ч. 2 ст. 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» є малими підприємствами (суб'єктами малого підприємництва) у випадку, якщо чистий річний дохід не перевищує 700 тис. євро за середньорічним курсом НБУ.

Принципова відмінність цього підходу полягає у тому, що спрощена система оподаткування буде можливою для підприємців, річний дохід яких перевищує 1167 мінімальних заробітних плат (близько 7 млн. грн. станом на 2021 рік), проте кількість найманих працівників не перевищує 50 осіб (для третьої групи платників єдиного податку).

Розвитку та підвищенню конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва сприятиме також реформування системи оподаткування фізичних осіб (ПДФО та ВЗ). Основними шляхами оптимізації системи оподаткування фізичних осіб є:

- скасування ВЗ. Так як ВЗ зараховується до загального фонду Державного бюджету України, тобто не забезпечує отримання спеціальної вигоди, визначеної п. 2 ст. 6 ПКУ (не має цільового призначення), цей збір фактично є частиною ПДФО, що призводить до збільшення податкового навантаження суб'єктів господарювання (у т.ч. суб'єктів малого підприємництва);

– впровадження неоподатковуваного мінімуму доходів громадян. На сьогоднішній день у чинному податковому законодавстві існує податкова соціальна пільга (ПСП) при оподаткуванні ПДФО. Проте, відповідно до п. 1 ч. 4 ст. 169 ПКУ ПСП застосовується лише у випадку, якщо дохід платника податку не перевищує 1,4 прожиткового мінімуму для працездатних осіб (з округленням до найближчих 10 грн.) [20, ст. 169.4]. Тобто, станом на 2021 рік ПСП можуть отримувати громадяни, дохід яких за звітний податковий період (місяць) не перевищує 3180 грн. ($2270 * 1,4 = 3178 \approx 3180$ грн.). Це означає, що ПСП можуть користуватися лише працівники, які працевлаштовані на неповний робочий день, що свідчить про низьку ефективність ПСП. Концепція неоподатковуваного мінімуму доходів громадян передбачає звільнення платників ПДФО від оподаткування в частині, що становить прожитковий мінімум для працездатних осіб (тобто станом на 2021 рік 2270 грн. доходу не оподатковуються);

– впровадження ставки ПДФО 10% у тій частині доходу, що не перевищує мінімальну заробітну плату (тобто станом на 2021 рік 3730 грн. доходу ($6000 - 2270 = 3730$ грн.) оподатковуються за ставкою 10%).

Така методика оподаткування фізичних осіб перед чинною має наступні переваги:

– збільшення доходів громадян після оподаткування, насамперед, із низьким рівнем доходів;

– зниження податкового тягара для суб'єктів господарювання, в першу чергу, для малих підприємств, що призведе до підвищення їх конкурентоспроможності.

Слід зазначити, що серед платежів, базою стягнення яких є заробітна плата працівників, суттєву частку для малих підприємств займає також ЄСВ (є платежем податкового характеру). Однак, так як цей платіж є основним джерелом надходжень Пенсійного фонду та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування (у яких спостерігається дефіцит грошових

коштів), вносити зміни до порядку нарахування чи сплати цього платежу не є доцільним.

Основним недоліком ПДВ є його фіскальна спрямованість (цей податок не виконує інших функцій, ніж забезпечення доходів державного бюджету). Для сектору домогосподарств, зокрема, ПДВ призводить до штучного збільшення ціни споживчих товарів на 20% (цей податок спричиняє порушення закону попиту та пропозиції). Слід зазначити, що в структурі бюджетних доходів ПДВ займає найбільшу питому вагу, тобто його скасування чи різке зниження ставки призведе до стрімкого зменшення податкових надходжень. Отже, доцільним заходом є застосування диференційованих ставок ПДВ для товарів і послуг першої необхідності (10%), предметів розкоші (25%) та всіх інших товарів і послуг (15%). Так як на малих підприємствах переважно здійснюється реалізація товарів і послуг, що не є предметами розкоші, податковий тягар на малі підприємства від ПДВ знизиться, що також призведе до підвищення конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва в цілому.

Основним напрямом реформування бюджетної політики України з позиції підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва є збільшення державних видатків на конкурентоспроможність підприємств малого бізнесу. Зокрема, доцільним шляхом є створення власної програми розвитку малого підприємництва (на сьогоднішній день держава здійснює видатки лише як частку зобов'язань України в програмі COSME «Конкурентоспроможність підприємств малого і середнього бізнесу» при підтримці Європейського Союзу). Ця програма має передбачати сукупність заходів, спрямованих на стимулювання розвитку малого підприємництва в країні, а саме:

- субсидування новостворених підприємств;
- пропозиція позик за заниженим ставкам;
- надання пільг, пов'язаних з орендою основних фондів малих підприємств;

– надання послуг, пов'язаних з навчанням та консультуванням підприємців тощо.

ВИСНОВКИ

Одним з основних чинників економічного зростання країни в умовах сучасної ринкової економіки є конкурентоспроможність суб'єктів малого підприємництва. В Україні на сьогоднішній день існує два підходи щодо визначення критеріїв малого підприємства: відповідно до ГКУ (виходячи з річного доходу та середньорічної кількості працівників) та Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (критеріями є балансова вартість активів, чистий річний дохід та середньооблікова кількість працівників). Станом на 2019 рік переважна більшість зареєстрованих суб'єктів господарювання в Україні відповідають критеріям суб'єкта малого підприємництва, при цьому їхня питома вага у структурі обсягів реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), доданої вартості та кількості зайнятих працівників також є значною та має тенденцію до підвищення.

Основними формами державного впливу на розвиток та підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва в країні є монетарна та фіскальна політика. Монетарна (грошово-кредитна) політика передбачає застосування урядом монетарних інструментів з метою регулювання впливу на пропозицію грошей. Серед монетарних інструментів найбільший вплив на підвищення конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва здійснює облікова ставка. Виходячи з встановленого рівня облікової ставки виділяють три типи монетарної політики: стимулююча (низька облікова ставка), стримуюча (висока облікова ставка) та рівноважна (середній рівень облікової ставки, який приблизно відповідає темпам інфляції в країні).

Фіскальна (податково-бюджетна) політика передбачає застосування урядом фіскальних інструментів, що здійснюється шляхом регулювання податкових ставок та бюджетних видатків. Основним призначенням державної податкової політики як форми впливу на конкурентоспроможність малого підприємництва є впровадження податкових пільг для суб'єктів малого підприємництва. Залежно від розміру податкових ставок та рівня податкового

навантаження на платників податків виділяють три типи податкової політики: фіскальний (високі податкові ставки), регулюючий (низькі податкові ставки) та рівноважний (середній рівень податкових ставок). Розвитку малого підприємництва в країні найбільше сприяють регулюючий та рівноважний типи податкової політики. Основним призначенням державної бюджетної політики з точки зору розвитку та підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва є оптимізація розподілу державних видатків, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності малих підприємств.

Облікова ставка НБУ на сьогоднішній день майже збігається з темпами інфляції, що свідчить про проведення рівноважної монетарної політики. Проте, ґрунтуючись на міжнародний досвід, доцільним заходом є подальше незначне зниження облікової ставки у випадку збереження сприятливо низьких темпів інфляції. В Україні суб'єкти малого підприємництва мають найбільше податкове навантаження від таких податків і платежів: податок на прибуток підприємств; єдиний податок; ПДВ; ПДФО; ВЗ, а також ЄСВ (що не входить до системи оподаткування). При цьому порядок нарахування і сплати більшості з наведених платежів з метою підвищення конкурентоспроможності малих підприємств підлягають коригуванню, а саме: впровадження пільгових ставок податку на прибуток підприємств для малих та мікропідприємств; зниження ставки податку на прибуток у частині реінвестованого прибутку; внесення змін щодо визначення платників єдиного податку третьої групи (з урахуванням критеріїв малих та мікропідприємств); скасування ВЗ; впровадження неоподаткованого мінімуму доходів громадян для ПДФО (у розмірі прожиткового мінімуму) та зниженої ставки цього податку (в частині доходу, що не перевищує мінімальну заробітну плату); впровадження диференційованих ставок ПДВ залежно від виду товарів і послуг.

Основним недоліком чинної бюджетної політики України з точки зору розвитку та підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва є дуже низькі обсяги державного фінансування розвитку малого підприємництва.

З метою усунення цього недоліку слід запровадити власну державну програму, спрямовану на стимулювання розвитку малого підприємництва в країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ломачинська І.А. Роль держави у формуванні фінансової інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва (на прикладі Польщі). Сьома Міжнародна науково-практична конференція «Добробут націй в умовах глобальної нестабільності». Одеса, 2017. С. 12-14.
2. Лисюк В.М., Шлафман Н.Л., Журавльова Т.О. Підтримка розвитку малого підприємництва на ринку побутових послуг. Економічний вісник Донбасу, № 1 (31). 2013. С. 143-149.
3. Єдуш М.О. Проблеми розвитку малого підприємництва в Україні: економічні та правові аспекти. Матеріали VIII Міжнародного круглого столу «Актуальні соціально-економічні та правові проблеми розвитку України та її регіонів». Одеса, 2017. С. 160-163.
4. Масленніков Є.І., Гусєв А.О. Оптимізація податкових платежів та її вплив на рівень доходів державного бюджету. Економіка. Фінанси. Право, № 5/2. 2019. С. 31-35.
5. Масленніков Є.І., Гусєв А.О. Людський капітал країни та вплив на його розвиток державної податкової політики. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління, том 19, вип. 2 (45). 2020. С. 70-86.
6. Ломачинська І.А., Масленніков Є.І., Мумладзе А.О. Від'ємні відсоткові ставки як інструмент нетрадиційної монетарної політики та їхній вплив на економіку і фінансові ринки. Проблеми системного підходу в економіці, вип. 4 (78). 2020. С. 7-15.
7. Васильєва Д.В. Актуальні проблеми розвитку малого бізнесу в Україні. Механізм регулювання економіки, № 3. 2011. С. 188-196.
8. Ольвінська Ю.О. Напрями удосконалення механізму сприяння розвитку суб'єктів малого підприємництва. Формування ринкових відносин в Україні, № 3 (166). 2015. С. 117-123.

9. Терещенко С.А. Мале підприємництво в умовах ринкового господарювання. Економіка і організація управління, № 1 (15) – 2 (16). 2013. С. 173-177.

10. Гусев А.О. Економічний потенціал України та шляхи його реалізації. Економіка. Фінанси. Право, № 1/1. 2020. С. 6-10.

11. Гусев А.А. Взаимосвязь проблемы налогообложения и экономического роста. Матеріали ІХ Міжнародного круглого столу «Актуальні соціально-економічні та правові проблеми розвитку України та її регіонів». Одеса, 2018. С. 116-119.

12. Гусев А.А. Влияние дефляции и отрицательной учетной ставки на экономический рост страны. Тези Інтернет-конференції «Розвиток фінансових відносин суб'єктів господарювання в умовах динамічного зовнішнього середовища». Житомир: ЖДТУ, 2018. С. 97-98.

13. Господарський кодекс України. Закон України № 436-IV від 16.01.2003 р. Дата оновлення: 16.10.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

14. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. Дата оновлення: 14.11.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

15. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України № 4618-VI від 22.05.2012 р. Дата оновлення: 10.12.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

16. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 12.02.2021).

17. Крилова О.В. Особливості грошово-кредитної політики Національного банку України. Інвестиції: практика та досвід, № 23. 2018. С. 23-26.

18. Бакланова О.Г., Мужайло В.Д., Брагарник О.О., Даниліна С.О. Макроекономіка: навч. посіб. Київ: КНЕУ. 2015. 267 с.

ДОДАТКИ

**Показники кількості суб'єктів малого підприємництва в Україні протягом
2010-2019 рр.:**

Рік	Кількість суб'єктів малого підприємництва (у т.ч. мікропідприємництва), одиниць	Частка суб'єктів малого підприємництва (у т.ч. мікропідприємництва), %
2010	2161999	99,0
2011	1679902	98,7
2012	1578878	98,7
2013	1702201	98,9
2014	1915046	99,1
2015	1958385	99,2
2016	1850034	99,2
2017	1789406	99,1
2018	1822671	99,1
2019	1922978	99,1

**Показники обсягів реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)
суб'єктами малого підприємництва в Україні протягом 2010-2019 рр.:**

Рік	Обсяги реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) суб'єктами малого підприємництва (у т.ч. мікропідприємництва), млрд. грн.	Частка обсягу реалізованої продукції суб'єктами малого підприємництва (у т.ч. мікропідприємництва), %
2010	779,2	21,6
2011	807,8	19,2
2012	916,3	20,5
2013	933,7	21,6
2014	981,3	22,0
2015	1319,0	23,7
2016	1652,0	24,5
2017	2067,8	24,9
2018	2496,9	25,0
2019	2698,2	25,6

Показники обсягів доданої вартості, створеної суб'єктами малого підприємництва в Україні протягом 2013-2019 рр.:

Рік	Обсяги доданої вартості, створеної суб'єктами малого підприємництва (у т.ч. мікропідприємництва), млрд. грн.	Частка обсягу доданої вартості, створеної суб'єктами малого підприємництва (у т.ч. мікропідприємництва), %
2013	208,0	20,0
2014	273,3	21,1
2015	270,9	19,4
2016	384,0	21,3
2017	542,4	24,0
2018	650,8	25,9
2019	791,8	26,6

Показники кількості зайнятих працівників на суб'єктах малого підприємництва в Україні протягом 2010-2019 рр.:

Рік	Кількість зайнятих працівників на суб'єктах малого підприємництва (у т.ч. мікропідприємництва), осіб	Частка зайнятих осіб на суб'єктах малого підприємництва (у т.ч. мікропідприємництва), %
2010	4958609	46,0
2011	4441970	43,7
2012	4285169	43,0
2013	4291173	44,1
2014	4115146	46,8
2015	3838749	46,9
2016	3871758	47,7
2017	3956331	48,6
2018	4173665	48,9
2019	4319757	47,9

АНОТАЦІЯ

Планування економіки

Актуальністю даного дослідження є висока залежність економічного зростання країни від рівня конкурентоспроможності малого підприємництва в умовах сучасної ринкової економіки.

Метою дослідження є пошук основних шляхів оптимізації монетарної та фіскальної політики України з метою підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів малого підприємництва країни.

Основним завданням цього дослідження є розробка концепції реформування грошово-кредитної та бюджетно-податкової політики України як стимулюючого чинника підвищення конкурентоспроможності малих підприємств у країні.

У науковій роботі були використані такі загальнонаукові та специфічні методи дослідження: аналіз і синтез, індукція і дедукція, узагальнення, порівняння, діалектичний метод, економічне моделювання.

У роботі досліджено значення малого підприємництва для економіки країни, а також вплив державної монетарної і фіскальної політики на його розвиток та підвищення конкурентоспроможності. Наукова робота складається з таких елементів: мале підприємництво та його значення для національної економіки; монетарна і фіскальна політика держави як стимулюючі фактори розвитку малого підприємництва; реформування державної монетарної і фіскальної політики у контексті підвищення конкурентоспроможності малих підприємств в Україні.

Ключові слова: монетарна політика, відсоткова ставка, фіскальна політика, податкове навантаження, суб'єкти малого підприємництва.